

UDK: 340.137:343.2/.7(4-672EU:497.11)

STANDARDIZACIJA LEGISLATIVE REPUBLIKE SRBIJE SA ZAKONODAVSTVOM EVROPSKE UNIJE (OSVRT NA SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVIČNOG DELA U ODREDBAMA ZKP-A)

Rašit Pepić
Emir Kalić

Apstrakt: Svedoci smo da je kriminalitet poslednjih godina internacionalizovan i da više ne poznaje nacionalne granice. Kao takav, učesnici u vršenju kriminalnih radnji u neku ruku zbog neusklađenosti zakonodavstva pojedinih država bivaju nedostižni državnim organima. S toga su sve zemlje posegnule u poslednje vreme ka usklađivanju nacionalnih legislativa. Na tom putu se našla i Srbija, koja je sada već kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, dobila kao jedan od obligatornih uslova, da uskladi svoje nacionalne zakonske akte sa aktima EU. Jedan od tih akata je svakako i Zakonik o krivičnom postupku o kojem ćemo detaljnije u ovom radu govoriti.

Autori su pred sobom postavili zadatak da predstavljaju usklađivanje krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije, sa odredbama procesnog zakonodavstva zemalja evropske unije kroz institut „sporazuma o priznanju krivičnog dela“.

Cilj nam je da objasnimo institut sporazuma o priznanju krivičnog dela u ZKP-u Srbije, kroz uporedni prikaz instituta sporazuma o priznanju krivičnog dela ZKP-a zemalja članica Evropske unije.

Autori će se u radu koristiti uporedno pravnim metodom, istorijskim i istorijsko-pravnim metodom.

Ključne reči: Krivično procesno zakonodavstvo zemalja članica evropske unije, krivično procesno zakonodavstvo Srbije, sporazum o priznanju krivice u zemljama članicama EU, sporazum o priznanju krivice u Srbiji.

Uvod

Borba sa kriminalom nije više samo nacionalni problem. Od kako je kriminalitet evoluirao u međunarodnu kategoriju on se mora suzbijati na međunarodnom planu. S toga je potrebno uskladiti nacionalno zakonodavstvo sa zakonodavstvom ostalih zemalja, naročito sa zemljama Evropske Unije.

S obzirom da je Srbija ne raskidivi deo Evrope, a da se poslednjih godina aktivno uključila u evropeizaciju svojih institucija i prihvatanje standarda Evropske Unije. Dolazak na ideju o pisanju rada standardizacija legislative Republike Srbije sa zemljama Evropske Unije (osvrt na sporazum o priznanju krivičnog dela) koji će nadamo se zadovoljiti lična očekivanja autora i svojim postojanjem opravdati

uloženi trud. Želimo predstaviti pitanje standardizacije u oblasti pravnih akata Evropskih zemalja kroz institut krivično procesnog zakonodavstva „sporazum o priznanju krivičnog dela“.

U radu ćemo se pozabaviti pitanjima koja su vezana za implementaciju instituta sporazuma o priznanju krivičnog dela pre svega njegovim istorijskim razvojem u krivično procesnoj misli Republike Srbije. Takođe uporedno pravnim prikazom želimo predstaviti sličnosti i razlike instituta krivično procesnog prava domaćeg zakonodavstva njegovu (ne)usklađenost sa standardima sličnih zakonskih instituta zemalja Evropske Unije. Kroz ovaj rad želimo da prikažemo nedostatke koje nosi ovaj institut krivično procesnog zakonodavstva, takođe ćemo kroz rad prikazati i praktična rešenja koja omogućava Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije, kao i praktična rešenja zakona zemalja Evropske Unije.

Istorijski razvoj instituta sporazum o priznanju krivičnog dela u krivično procesnom zakonodavstvu Republike Srbije

Krivično procesno kontinentalno pravo skoro da nije poznavalo institut sporazuma o priznanju krivice (sporazum o priznanju krivičnog dela). Anglosaksonsko pravo pak predviđa ustanovu dogovora priznanja (plea bargaining) i predmet dogovora su sam predmet optuženja (charge bargaining) ili krivično pravna sankcija (sentence bargaining).⁸⁸

Ovakav vid sporazumevanja nije postojao u kontinentalnom krivičnoprocesnom zakonodavstvu Evrope, tako ni u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Republike Srbije, koji je Zakonikom o krivičnom postupku Republike Srbije iz 2006 prvi put unesen u krivično procesno zakonodavstvo Republike Srbije.

Ovim Republika Srbija prvi put dobija novi institut pomenutog zakonodavstva, koji zbog stalnog odlaganja primene nije doživeo svoju praktičnu primenu u pravnoj snazi Zakonika.⁸⁹

Sam podatak da sporazum o priznanju krivice dominira u krivično pravnom sistemu Sjedinjenih Američkih Država govori o efikasnosti ovakvog vida rešavanja krivičnih stvari, kao i o procesnoj ekonomiji i dužini trajanja krivičnog postupka. Prema jednom istraživanju na svake dve sekunde tokom radnog vremena suda po jedan slučaj reši se preko sporazuma o priznanju krivice. Manje od 10% slučajeva reši se u radovnom postupkom, a njih 90% se reši nekom vrstom sporazuma o priznanju krivice.⁹⁰

Institut sporazuma o priznanju krivice se nalazi u praksi američkog sudstva jako dugo međutim godine 1858. Sud je doneo odluku u slučaju *Concem Vs People*, pod obrazloženjem da je okrivljenom zagarantovano Ustavom pravo na odbranu, te

⁸⁸ Lukić M.D. , Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007, str 34.

⁸⁹ Trba napomenuti da se ovaj institut u to vreme nije čak nije našao ni u obrazovnim programima Fakulteta , katedri na kojima se izučavalo krivično procesno pravo.

⁹⁰ Prama: Lukić M.D. , Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007, str 35.

da se okrivljenom mora suditi i da se krivični postupak mora redovno odvijati. Ovakav stav dugo je vladao u nekim zakonodavstvima evropskih država gde je pretežno preovladavalo kontinentalno krivično procesno pravo, tako da se institut sporazma o priznanju krivice nije ni pojavljivao u krivično procesnim zakonodavstvima zemalja u kojima su zakonopisci gajili ovakvu praksu.

Da se vratimo istoriji primene instituta sporazuma o priznanju krivice. Naime ovaj institut se izrodio na tlu Sjedinjenih Američkih Država, a njegovo „rađanje“ se može vezati za godinu 1879 kada je Vrhovni Sud SAD-a u slučaju *State Vs Kaufman* odlučio da se okrivljeni može odreći svojih Ustavom zagaranatovanih prava, kao što je pravo da mu se sudi u redovnom postupku, pred velikom porotom (*grand jury*).

Iako ima dug tradiciju sporazum o priznanju krivice u SAD-u u zakonodavstvu ostalih zemalja, a naročito zemalja sa kontinentalnim pravnim sistemom u rešavanju krivice nije „ušao“ sve do početka 21. veka. Ilustracije radi ovaj institut je prvi put implementiran u kontinentalni pravni sistem kroz Francuski Krivično procesni Zakon iz 2004 i Dopuna Zakona iz 2005 godine.

Srbija takođe Zakonikom o krivičnom postupku iz 2006 godine prvi put unosi u svoje krivično procesno zakonodavstvo institut sporazuma o priznanju krivice. Iako nije dožive svoju praktičnu primenu posle supanja na pravnu snagu, ovaj Zakonik je bio dobar korak ka standardizaciji domaće legislative u domenu krivično procesnog zakonodavstva koje su u skladu sa standardima zemalja Evropske unije. Ovakvu konstataciju potvrđuje i činjenica da je ne sa toliko velikim izmenama donesen Zakonik o krivičnom postupku poznat kao „Zakonik iz 2011.“ kojim su donekle dokučeni savremeni krivično procesni standardi zemalja EU.

Donošenjem ovakvog jednog pravnog akta na polju Krivično procesnog zakonodavstva Srbija je dala svoj doprinos na polju suzbijanja kriminaliteta kroz sporazum o priznanju krivice, a koristeći isti smanjuje se obim nerešenih krivičnih stvari.

Šta je sporazum o priznanju krivice (sporazum o priznanju krivičnog dela)?

U prethodnom izlaganju govorili smo o nastanku sporazuma o priznanju krivice (priznanju krivičnog dela) , njegovom ozakonjenju u zemljama Evropske unije, ozakonjenju instituta sporazuma o priznanju krivice (krivičnog dela) u Republici Srbiji kao i početku praktične primene.

Sada se pred nama nameće pitanje: „šta je to sporazum o priznanju krivice“, odnosno sporazum o priznanju krivičnog dela? Ne shvatanjući jednostavnim problem definisanja sporazuma o priznanju krivice, a uzimajući u obzir i teret kojim su nas natovarili zakonopisci izbegavajući prihvatanje sveevropski prihvaćenog naziva sporazume o priznanju krivice, već uvodeći sporazum o priznanju krivičnog dela i izbegavajući njegovo definisanje, pažljivo želimo predstaviti definicije iz dostupne literature kako bi smo na kraju prezentovali na najrazumljiviji mogući način definisanje pojma sporazuma o priznanju krivice(priznanju krivičnog dela).

Prema definiciji Danila M. Lukića sporazum o priznanju krivice je *u pismenoj formi sačinjena saglasnost slobodnih volja državnog tužioca s jedne strane i okrivljenog i njegovog branioca s druge strane kojim okrivljeni svesno, dobrovoljno i isključenom mogućnosti zabludeu potpunosti priznaje krivicu za jedno ili više krivičnih dela za koja se tereti a koja seu predmet optužbe, a državni tužilac za uzvrat pristaje na davanje određenih ustupaka koji se odnose na vrstu i visinu krivičnih sankcija, eventualno odustajanje tužioca za krivična gonjenja koja nisu predmet sporazuma, kao i drugim odnosima koji proizlaze iz krivičnih dela koja su predmet sporazuma ili su u vezi sa tim ili sa drugim krivičnim delima.*⁹¹

Zaključujemo da je sporazum o priznanju krivice (krivičnog dela) *institut krivično procesnog zakonodavstva kojim se van krivičnog postupka u pismenoj formi dve kontradiktorne strane donose dogovor o prihvatanju ili odustanku od procesnih i vanprocesnih obaveza, a sam dogovor ima uticaja na krivični postupak.*

Ovakvim definisanjem sporazuma o priznanju krivice smatramo da smo zadovoljili, ne samo potrebe ovog rada već i potrebe praktične primene i praktičnog razumevanja sporazuma o priznanju krivice (krivičnog dela).

Smatramo da smo širim definisanjem sporazma o priznanju krivice obuhvatili sve potrebene elemente, bez većeg detaljisanja čime se gubi smisao definisanja pri ovakvom načinu izlaganja definisanja pojma sporazuma o priznanju krivice. Samim tim smo omogućili čitaocu da na jednostavan način stekne znaje šta predstavlja sporazum o priznanju krivice (krivičnog dela).

(Ne)Usklađenost standarda domaćeg krivičnoprocesnog zakonodavstva sa standardima krivičnoprocesnih zakonodavstava zemalja članica Evropske unije.

Uvođenje standarda, odnosno standardizacija krivično procesnog zakonodavstva Republike Srbije, treba da odgovori praktičnim potrebama i da dostigne nivo zemalja članica Evropske Unije. Srbija se upustila u ovaj poduhvat kroz važeći pozitivno pravni institut krivičnoprocesnog zakonodavstva za naš rad značajan sporazum o priznanju krivičnog dela.

Za ovaj institut na samom početku u okviru ove teme, moramo izneti kada govorimo o standardizaciji legislative domaćeg zakonodavstva odnosno (ne)usklađenosti zakonodavstva Republike Srbije. Uzimajući u obzir karakteristike koje smo do sada mogo puta kazali, da se na samom početku odstupilo kako pojmovno tako i sadržinski od uobičajenih standarda zemalja Evropske unije.

Kada govorimo o pojmovnim razlikama prevashodno mislimo na sam naziv instituta koji se obrađuje u ovome radu, dakle mislimo na institut sporazum o priznanju krivičnog dela, koji pojmovno odstupa od sličnih pojmovnih određenja zakonskih propisa država članica EU, gde se kod većine ovaj institut naziva sporazum o priznanju krivice.

⁹¹ Lukić M.D. , Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007, str. 17.

Ovo govorimo da bi smo ukazali na pogrešan pristup zakonopisaca jer se u nacionalnom krivičnoprocesnom zakonodavstvu govori o sporazumu o priznanju krivičnog dela koje pojmovno u našem krivičnom zakonodavstvu gde je prihvaćena koncepcija pojma krivičnog dela u formalno pravnom smislu,⁹² određeno i glasi: Krivično delo je ono delo koje je zakonom predviđeno kao krivično delo, koje je protivpravno i koje je skrivljeno. Nema krivičnog dela ukoliko je isključena protivpravnost i krivica, iako postoje sva obeležja krivičnog dela predviđena zakonom.

Nasuprot ovom pojmovnom određenju stoje odredbe krivično procesnog zakonodavstva zemalja evropske unije, kao što smo pomenuli pojmovno drugačiji sporazum o priznanju krivice. Ne hvalivši zakonik o krivičnom postupku iz 2006 godine koji nije doživeo svoju praktičnu primenu, kao bolji, već uzimajući samo usklađenost pojmovnog određenja krivičnog procesnog instituta, koji je prema ovom Zakoniku nosio naziv Sporazum o priznanju krivice.

Možemo reći da je prema pojmovnom određenju odgovarao legislativnim standardima većine zemalja EU. Govoreći o pojmovnoj neusklađenosti Zakonika o krivičnom postupku iz 2011, sa pojmovnim standardima legislative zemalja članica evropske unije u to ime govorimo o pojmu krivice.

Krivica prema važećem krivičnom zakonodavstvu postoji ako je učinilac u vreme kada je učinio krivično delo bio svestan da je njegovo delo zabranjeno (član 22. stav 1), s tim da krivica može da postoji onda kada je učinilac postupao iz nehata ako to zakon izričito predviđa (član 22. Stav 2)⁹³. Ovim je zakonodavac odstupio od evropski prihvaćenih standarda i eksperimentisao sa pojmovnim određenjem krivičnoprocesnog instituta. Te se na taj način udaljio od legislativnih standarda u pojmovnom smislu zemalja EU umesto da im se približi novim zakonskim rešenjima.

Nastavljajući svoje razmatranje u okviru standardizacije legislative krivičnoprocesnog zakonodavstva kroz sporazum o priznanju krivičnog dela, u izlaganju o (ne)usklađenosti standarda domaćeg krivičnoprocesnog zakonodavstva govorimo o sadržinskoj neusklađenosti procesnog instituta sa sličnim institutima krivičnoprocesnog zakonodavstva zemalja članica EU. Izlažući o pojmu krivičnog dela i pojmu krivice uočavamo da je element bića krivičnog dela sama krivica i da nema krivičnog dela ako ne postoji neki od oblika krivnje. Krivica predstavlja jedan od četiri obavezna elementa u opštem pojmu krivičnog dela, što znači, da bi se jedna radnja mogla smatrati krivičnim delom potrebno je da se ona može pripisati u krivicu učiniocu. Krivica suštinski predstavlja centralni pojam u krivičnom pravu s obzirom da je ona osnov isključenja krivične odgovornosti. Strukturu krivice čine tri elementa:

- Uračunljivost
- umišljaj ili nehat i

⁹² Džinić S., Krivično pravo -opšti deo, Subotica, 2007, str. 45.

⁹³ Džinić S., Krivično pravo- opšti deo, Subotica, 2007, str. 76.

– svest o protivpravnosti

Ova struktura krivice u okviru elemnata krivičnog dela, preko kojih se utvrđuje da li postoji biće krivičnog dela: radnja učinioca krivičnog dela koja može biti aktivna (činjenjem) i pasivna (nečinjenjem), odnosno razmatranjem uslova za postojanje radnje; postojanje bitnih obeležja zakonskog opisa krivičnog dela; protivpravnost kao element krivičnog dela; krivica kao element krivičnog dela; nedvosmisleno potvrđuje nedoslednost domaće krivično procesnog zakonodavstava da izbací termin krivice iz krivičnono procesnog instituta i da ubaci termin krivičnog dela u krivičnoprocesni institut krivično procesnog prava.

Ne razumeći šta je zakonopisce navelo da izvrše zamenu termina krivičnog dela umesto termina krivice, koji se u evropskom kontinentalnom krivično procesnom sistemu pokazao kao prilagodljiv i ostvarim, navodi nas na pomisao da je to samo još jedan u nizu bezuspešnih eksperimentisanja na nacionalnoj zakonodavnoj sceni.

Inače prema odredbama Zaknika o krivičnom postupku Republike Srbij iz 2011, a u vezi sa institutom sporazuma o priznanju krivičnog dela. Sporazum o priznanju krivičnog dela javni tužilac i okrivljeni mogu zaključiti od donošenja naredbe za sprovođrnje istrage pa do izjašnjenja optuženog o optužbi na glavnom pretresu.⁹⁴ Sporazum o priznanju krivičnog dela sačinjava se u pisanoj formi koji se do potvrđivanja optužnice podnosi sudiji za predhodni postupak, a po potvrđivanju optužnice predsedniku veća. Ako je sporazum o priznanju krivičnog dela zaključen pre podizanja optužnice, javni tužilac će zajedno sa sporazumom dostaviti i optužnicu koja čini sastavni deo ovog sporazuma. Naš krivično procesni Zakonik ne predviđa nikakva ograničenja po pitanju sklapanja sporazuma o priznanju krivičnog dela, koja bi se ticala visine kazne i težine krivičnog dela, već su ta ograničenja svedena na slobodno sudijsko uverenje i procesne rokove. Dajemo prikaz članova pozitivnog Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije.

Član 313 Sporazum o priznanju krivičnog dela javni tužilac i okrivljeni mogu zaključiti od donošenja naredbe o sprovođenju istrage pa do izjašnjenja optuženog o optužbi na glavnom pretresu. Prilikom zaključenja sporazuma iz stava 1. ovog člana okrivljeni mora imati branioca (član 74. tačka 8). Sporazum o priznanju krivičnog dela sačinjen u pisanom obliku javni tužilac podnosi do potvrđivanja optužnice - sudiji za prethodni postupak, a nakon potvrđivanja optužnice - predsedniku veća. Ako je sporazum o priznanju krivičnog dela zaključen pre podizanja optužnice, javni tužilac će zajedno sa sporazumom dostaviti sudu i optužnicu koja čini sastavni deo ovog sporazuma. Na optužnicu iz stava 4. ovog člana ne primenjuju se odredbe o ispitivanju optužnice (čl. 337. do 341.). Ako ovlašćeno lice (član 253. stav 1.) nije postavilo imovinskopravni zahtev javni tužilac će ga pre zaključenja sporazuma pozvati da podnese zahtev.

Član 314 Sporazum o priznanju krivičnog dela sadrži: 1) opis krivičnog dela koje je predmet optužbe; 2) priznanje okrivljenog da je učinio krivično delo iz

⁹⁴ Zakonik o krivičnom postupku „službeni glasnik RS“. 72/2011 i 101/2011, član 313. stav 1.

tačke 1. ovog stava; 3) sporazum o vrsti, meri ili rasponu kazne ili druge krivične sankcije; 4) sporazum o troškovima krivičnog postupka, o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim delom i o imovinskopravnom zahtevu, ukoliko je podnet; 5) izjavu o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke kojom je sud u potpunosti prihvatio sporazum, osim u slučaju iz člana 319. stav 3. ovog zakonika; 6) potpis stranaka i branioca. Pored podataka iz stava 1. ovog člana, sporazum o priznanju krivičnog dela može sadržati.⁹⁵

Ovde treba naglasiti da je Zakonik o krivičnom postupku iz 2006 predviđao ograničenja vezana za sklapanje Sporazuma, gde se kaže da, kada se krivični postupak vodi za jedno krivično delo ili za više krivičnih dela u sticaju za koja je propisana kazna zatvora do deset godina javni tužilac može predložiti okrivljenom i njegovom braniocu zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno okrivljeni i njegov branilac mogu predložiti javnom tužiocu zaključenje takvog sporazuma.⁹⁶ Citiraćemo zakonske odredbe kako bi smo reprezentativniji način prikazali odredbe Zakonika o krivičnom postupku.

Član 304 Kada se krivični postupak vodi za jedno krivično delo ili za krivična dela u sticaju za koja je propisana kazna zatvora do deset godina javni tužilac može predložiti okrivljenom i njegovom braniocu zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno okrivljeni i njegov branilac mogu javnom tužiocu predložiti zaključenje takvog sporazuma. (2) Kada se uputi predlog iz stava 1. Ovog člana, stranke i branilac mogu pregovarati o uslovima priznanja krivice za krivično delo, odnosno krivična dela koja se okrivljenom stavljaju na teret. (3) Sporazum o priznanju krivice mora biti u pisanom obliku i može se podneti najkasnije na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa. (4) Sporazum o priznanju krivice se, ako optužnica još nije podnesena, podnosi predsedniku veća iz člana 24. Stav 6. Ovog zakonika, a nakon podnošenja optužnice, sporazum o priznanju krivice se podnosi predsedniku veća ili mu se predaje na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa. (5) Okrivljeni i njegov branilac se mogu u prigovoru protiv optužnice pozvati na zaključeni sporazum o priznanju krivice.

Član 305 sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično delo, za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više od krivičnih dela učinjenih u sticaju, koja su predmet optužbe, a okrivljeni i javni tužilac se saglašavaju: 1) o visini kazne i o drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene; 2) o odustajanju javnog tužioca od krivičnog gonjenja za krivična dela koja nisu obuhvaćena sporazumom o priznanju krivice; 2) o troškovima krivičnog postupka i o imovinskopravnom zahtevu; 4) o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene an osnovu sporazuma o priznanju krivice, kada je sud u potpunosti prihvatio sporazum. (2) U sporazumu o priznanju krivice javni tužilac i okrivljeni se mogu saglasiti o izricanju okrivljenom kazne koja po pravilu ne može biti ispod zakonskog minimuma za krivično delo koje se okrivljenom stavlja na teret. (3) Izuzetno, kada je to očigledno opravdano značajem

⁹⁵ Zakonik o krivičnom postupku „službeni glasnik RS“. 72/2011 i 101/2011.

⁹⁶ Zakonik 2006 član 304 stav 1

priznaja okrivljenog za razjašnjenje krivično dela za koje se tereti, čije bi dokazivanje bez takvog priznanja bilo nemoguće ili znatno otežalo, odnosno za sprečavanje, otkrivanje ili dokazivanje drugih krivičnih dela, odnosno zbog postojanja naročito okakšavajućih okolnosti iz člana 54. Stav 2. Krivičnog zakonika, javni tužilac i okrivljeni se mogu saglasiti da se okrivljenom izrekne blaža kazna u granicama propisanim u članu 57. Krivičnog zakonika. (4) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 268. Stav 1. Ovog zakonika pod uslovima da se s obzirom na prirodu obaveza moguće da ih okrivljeni ispuni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu, odnosno da do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu, započne sa ispunjavanjem obaveza. (5) okrivljeni može u sporazumu o priznanju krivice prihvatiti obavezu da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog dela, odnosno vrati predmet krivičnog dela.⁹⁷

Sličnog su sadržaja i odredbe krivično procesnog Zakona Republike Italije po pitanju ograničenja, tako da u krivičnom postupku se može doneti presuda i izreći kazna po predlogu stranaka i ovaj institut se naziva Petteggiamento. Radi se o saglasnom predlogu stranaka o pravnoj kvalifikaciji krivičnog dela i o vrsti i visini kazne. Na osnovu tog saglasnog predloga sud donosi presudu ukoliko isti prihvati. Naravno da sud ceni Sporazum i da ga može odbiti. Kao i u našem zakonodavnom rešenju, i u Italiji osuđujuća presuda po svojim osnovnim elementima- pravnoj kvalifikaciji, visini kazne i svemu ostalom mora biti saglasna sa Sporazumom. I u italijanskom krivično procesnom zakonu, kao i kod nas, Sporazum se može zaključiti kako u toku istrage, tako i na preliminarnom ročištu, kao i na ročištu za glavni pretres, ali predlog ne može biti podnet posle otvaranja glavnog pretresa. Bez obzira u kom stadijumu se Sporazum zaključuje, kada se donosi presuda na osnovu istog, nema držanja glavnog pretresa. Treba reći da je u italijanskom zakonodavstvu zaključenje Sporazuma i donošenje presude na osnovu istog ograničeno na lakša krivična dela.⁹⁸

U Francusko krivičnoprocesno zakonodavstvo uveden je jedan vid ograničenog Sporazuma. Naime, javni tužilac može osumnjičenima za izvršenje lakših krivičnih dela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora najviše do pet godina, predložiti da zaljuči Sporazum.

Kao i po našem Zakoniku o krivičnom postupku, sporazum se podnosi na ocenu sudu koji, ukoliko isti usvoji, donosi presudu u skladu sa Sporazumom.⁹⁹

Citiraćemo odredbe francuskog Zakonika o krivičnom postupku koje su u Zakonik ubačene Zakonom br. 2004-204 od 9. marta 2004 čl.137 i sližbeni list od 10.marta 2004. i stupile na snagu 1. Oktbra 2004 godine:

Član 495-7 Za delikte za koje je glavna kazna novčana ili zatvorska kazna do najviše pet godina, okružni tužilac može, na sopstveni predlog ili na zahtev odnosno stranke ili njebog advokata, koristiti proceduru pojavljivanja pred sudom

⁹⁷ Zakonik o krivičnom postupku 2006

⁹⁸ Lukić M.D., Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007, str. 42.

⁹⁹ Lukić M.D., Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007, str. 43.

uz predhodno priznanje krivice prema odredbama ovog odeljka, u vezi sa bilo kojim licem pozvanim na sud sa tim ciljem ili onim koje je dovedeno pred njega prema odredbama člana 393, kada ovo lice prizna stvari za koje je optuženo.

Član 495-8 Okružni tužilac može predložiti tom licu kažnjavanje jednom ili više glavnih ili dodatnih kazni kojima je izloženo; priroda i količina kazne ili kazni određuje se u skladu sa odredbama člana 132-24 Krivičnog zakonika.

Kada je predložena zatvorska kazna, ona ne može trajati duže od godinu dana ili polovina kazne koja je predviđena. Tužilac može predložiti da kazna bude delimično ili potpuno uslovna . on takođe može da predloži da ova kazna podeleže merama adaptacije navedenim u članu 712-6. Ako okružni tužilac predlaže nedolžnu zatvorsku kaznu , on odmah stavlja do znanja tom licu da li pod tim podrazumeva da kazna treba da bude odmah primenjena ili će to lice biti pozvano da se pojavi pred sudijom za primenu kazne da bi on odlučio o primeni kazne, a natočio u vezi sa delimičnim pritvorom , spoljnim aranžmanima ili smeštanjem pod elektronski nadzor.

Kada je predložena novčana kazna, njen iznos ne sme da pređe maksimalnu novčanu kaznu koja se primenjuje za taj prekršaj. Nju može da prati privremena preventivna mera. Primaju se izjave u kojima to lice priznaje stvari za koje je optuženo i okružni tužilac daje predlog kazne u prisustvu advokata odnosno strane koja je ta strana izabrala ili ga je udruženje pravnika imenovalo njen zahtev, odnosno to lice se izveštava da će morati da snosi troškove ukoliko ne ispunjava uslove za pravnu pomoć. To lice može da odbaci pravo na pomoć advokata. Advokat mora da bude u mogućnosti da se odmah obavesti o predmetu. To lice može slobodno da razgovara sa svojim advokatom , bez prisustva okružnog tužioca, pre nego što obavesti o svojoj odluci. Okružni tužilac mu daje savet da može da traži rok od deset dana u okviru koga bi obavestio da li prihvata ili odbija predloženu kaznu ili kazne.

Član 495-9 Kada u prisustvu svog advokata, lice prihvati predloženu kaznu i/li kazne, odmah se dovodi pred predsednika okružnog suda ili sudiju koga on imenuje, kome je okružni tužilac poverio zahtev za odobrenje. Predsednik okružnog suda ili sudija koga on imenuje saslušava to lice i njegovog advokata (1). Pošto proveriti tačnost činjenice i njihovu pravnu kvalifikaciju, može da odluči da odobri kazne predložene od strane okružnog tužioca. On odlučuje istog dana putem obrazložene odluke. U slučaju odobrenja, ova presuda se čita na javnom ročištu.

Član 495-10 Kada to lice zatraži period predviđen poslednjim stavom člana 495-8 pre nego što odgovori na predlog okružnog tužioca, okružni tužilac može da ga dovede pred sudiju za slobodu i zatvorske kazne, tako da ovaj drugi može da naloži stavljanje pod sudski nadzor ili, izuzetno, i ako je jedna od kazni koju je okružni tužilac predložio neodložna zatvorska kazna u trajanju od dva ili više meseci i ako je okružni tužilac predložio da se ona izvrši odmah, stavljanje u pritvor pre krivičnog postupka prema uslovima predviđenim u poslednjem stavu člana 394 ili članovima 395 i 396, dok se ponovo ne pojavi pred okružnim tužiocem. Ovo novo pojavljivanje mora da usledi u periodu između deset i dvadeset

dana od presude koju je doneo za slobodu i zatvorske kazne. Ako ovo izostane, nalozi za sudski nadzor ili pritvor pre krivičnog postupka koji su nametnuti toj strani se završavaju, ako je jedna od ovih mera bila primenjena.

Član 495-11 Nalog u kome predsednik okružnog suda ili sudija koga on imenuje odobrava predloženu kaznu ili kazne, kao razlog navodi, prvo da je to lice, u prisustvu svog advokata, priznalo prekršaje za koje je optuženo, i drugo, da su ove kazne opravdane u odnosu na uslove izvršenja prekršaja i karakter njegovog počinioca.

Ovaj nalog ima dejstvo osuđujuće presude. Primenjuje se odmah. Kada je odobrena zatvorska kazna koja nije uslovna, to lice se, u skladu sa razlikama koje su iznete u drugom stavu člana 495-8, ili odmah smešta u istražni zatvor, ili poziva pred sudiju izvršenje kazne, kome se tako bez dolaganja dostavlja ovaj nalog.

U svakom slučaju, na njega je osuđeno lice može da se žali u skladu sa odredbama članova 498, 500, 502 i 505. Javni tužilac takođe može da uloži žalbu pod istim uslovima. Ako to izostane ovaj nalog se računa kao res iudicata.

Član 495-12 Kada to lice izjavi da ne prihvata jednu ili više predloženih kazni ili ako predsednik okružnog suda ili sudija koga on imenuje donese nalog kojim se odbija odobrenij tih predloga, okružni tužilac, ukoliko ne interveniše neki novi element poverava predmet kaznenom sudu koristeći jedan od procedura predviđenih u članu 388, ili daje nalog za otvaranje istrage.¹⁰⁰

Međutim trebamo naglasiti da se redovno donose izmene krivično procesnog zakonika Republike Francuske koje za 2012 stupaju na snagu 6.juna, u koje nismo dublje zalazili u razmatranje, a koje evidentno mogu dovesti do izmena u Sporazumu.¹⁰¹

Što se tiče Savezne Republike Nemačke, krivično procesno pravo po pitanju Sporazuma o priznanju krivice, kako se po pisanju prepoznaje u krivičnom procesnom Zakoniku Savezne Republike Nemačke možemo reći da naš krivično procesni Zakonik odstupa terminološki, a posle i sadržinski od odredaba krivično procesnog instituta Sporazuma o priznanju krivice Republike Nemačke. U proteklih dvadeset godina Nemačko krivično procesno zakonodavstvo je pretrpelo značajne promene koje se manifestuju kroz oformljenje sporazuma o priznanju krivice kome se neformalno pribegavali sudovi u Nemačkoj. Posebno zabrinjavja činjenica da je Sud bio naročito zainteresovan i pojavljivao se kao inicijator kod skalpanja Sporazuma.¹⁰²

Na inicijativu da jedna ovakva pravna nesigurnost bude otklonjena koja je pokrenuta 2005 godine. Kako bi se stavila tačka na pravnu nesigurnost na kraju je dovelo do toga da Nemački Parlament usvoji poseban Zakon o ugovorima u

¹⁰⁰ Zakonik o krivičnom postupku, 2004, Republike Francuske; <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?idArticle=LEGIARTI000006574777&cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20090827>

¹⁰¹ Zakonik o krivičnom postupku, 2011, Republika Francuska; http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=52F2F0E4D5D4340A18C5396B494895D9.tp djo13v_1?cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20120606

¹⁰² Više o ovome, vidi. <http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art04.pdf>

krivičnom postupku od 28. Maja 2009. godine koji je stupio na snagu 04. Avgusta 2009. godine.

Citiraćemo oredbe pomenutog Zakona o ugovorima u krivičnom postuku

Član 257-II; Predmet sporazuma može obuhvatati samo pravne posledice, posebno one koje se tiču izricanja kazne, predmet ugovora priznanje optuženog. Sud mora biti ubeđen u činjenicu da sporazum predstavlja istinsku volju, da će se optuženi pridržavati svoje obaveze da u celosti razjasni postojanje slučaja. Ako se pojavi sumnja da sporazum ne odražava suštinsku istinu, sud mora da uđe u proceduru u kojoj se procenjuje prihvatljivost dogovora.

Član 257-III; Sporazum postaje validan kada Sud obavesti učesnike sadržaja mogućeg sporazuma na koji su tužilac, kao i okrivljeni dali svoj pristanak. Sud mora da ukaže i na najnižu i najvišu granicu kazne. Tužilac, okrivljeni i njegov branilac moraju uzeti u obzir opšta pravila koja se odnose na kazne i ne može predložiti nesrazmerno visoku ili nisku kaznu. Sporazum može inicirati Sud, tužilac, okrivljeni i njegov branilac mogu u usmenim pregovorima težiti sporazumu o priznanju krivice.¹⁰³

Nakon prikazivanja zakonskih rešenja Sporazuma o priznanju krivice, odnosno sporazuma o priznanju krivičnog dela kako je implementiran u Zakoniku Republike Srbije, čini nam se, da se evropsko krivično procesno zakonodavstvo, kao i ukupni krivično procesni sistem nije se u najbolju ruku snašao sa primenom, odnosno usklađivanja instituta Sporazuma o priznanju krivice sa savremenim zahtevima današnjice. S toga je i zaočekivati da se zemlje koje nisu članice Evropske Unije, a teže da postanu, nisu u mogućnosti da usklade u potpunosti svoje krivično procesne standarde sa standardima zemalja članica evropske unije.

Republika Crna Gora je pak Zakonikom o krivičnom postupku¹⁰⁴ uvela novine u svoje krivičnoprocesno zakonodavstvo, kroz Sporazum o priznanju krivičnog dela čije ćemo zakonske okvire predstaviti u daljem izlaganju ovog rada.

Član 300; Kad se krivični postupak vodi za jedno krivično djelo ili za krivična djela u sticaju za koja je propisana kazna zatvora u trajanju do deset godina, okrivljenom i njegovom braniocu može se predložiti zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno okrivljeni i njegov branilac mogu državnom tužiocu predložiti zaključenje takvog sporazuma.

Kad se uputi predlog iz stava 1 ovog člana, stranke i branilac mogu pregovarati o uslovima priznanja krivice za krivično djelo, odnosno krivična djela koja se okrivljenom stavljaju na teret.

Sporazum o priznanju krivice mora biti zaključen u pisanom obliku i potpisan od stranaka i branioca, a može se podnijeti najkasnije na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa pred prvostepenim sudom. Sporazum o priznanju krivice podnosi se, ako optužnica još nije podignuta, predsjedniku vijeća iz člana 24 stav 7 ovog zakonika, a nakon podizanja optužnice, predsjedniku vijeća.

¹⁰³ Zakon o ugovorima u krivičnom postupku Savezne Republike Nemačke.

http://www.bundestag.de/htdocs_e/index.html

¹⁰⁴ Zakonik o krivičnom postupku Republike Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 57/09)

Član 301; Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su

predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o:

1) visini kazne i drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika; 2) troškovima krivičnog postupka i imovinskopравnom zahtjevu odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum. (2) Sporazum o priznanju krivice sadrži i obavezu okrivljenog da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i predmete koji se po Krivičnom zakoniku imaju oduzeti.

(3) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 272 stav 1 ovog zakonika pod uslovom da je, s obzirom na prirodu obaveza, moguće da ih okrivljeni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu ispuni, odnosno započne sa ispunjavanjem obaveza.

Iz izloženog se može utvrditi da nema većih razlika između zakonika o krivičnom postupku između dve nekada jedinstvene države. Naravno da postoje određene specifičnosti u Zakoniku o krivičnom postupku Republike Crne Gore vezano za Sporazum, ali treba naglasiti da se te specifičnosti ogledaju u ograničenjima po pitanju mogućnosti primen Sporazuma, koji ne postoji u Zakoniku o krivičnom postupku Republike Srbije. Ovim bi smo završili izlaganje koje se tiče (ne)usklađenosti legislativnih standarda krivičnoprocesnog zakonodavstva Republike Srbije za zemljama članicama evropske unije, gde smo napraavila mali izlet sa Republikom Crnom Gorom u nadi da prikažemo razvoj, različitosti i podudarnosti sa državom koja je ne tako davna izašla iz državne zajednice sa Republikom Srbijom

Zaključak:

Vodeći se idejom da je sporazum o priznanju krivičnog dela, koristan kako za poštovanje mnogih načelnih principa vezanih za krivični postupak koji su pretežno vezani za ekonomičnost i vremensko trajanje krivičnog postupka. Zakonodavac je prihvatio i u svoje zakonske akte, odnosno zakonski akt koji uređuje pitanja krivičnog postupka kakav je Zakonik o krivičnom postupku implementirao institit o priznanju krivičnog dela. U radu će čitalac sigurno primetiti da se istovremeno spominje i „priznanje krivičnog dela“ i „priznavanje krivice“, ovo smo iz razloga namerno stavili zato što zakonodavac u momentu pisanja ovog rada nije bio u potpunosti siguran, ili se to pak nama učinilo tako, da li je bolje da učinilac prizna krivično delo pri čemu priznaje sve elemente bića krivičnog dela ili da prizna krivicu po konkretnom krivičnom delu. Mišljenja smo da zaključimo da je poslednje zakonodavčevo rešenje da učinilac prizna kompletno krivično delo sa svim elementima postojanja krivičnog dela itekako bolje za rešavanje krivične stvari, samim tim i bolje za poštovanje doslednosti ideje kojom se zakonodavac

vodio pri uvrštavanju odnosno pri implementiranju ovog instituta u krivično procesno pravo, odnosno zakonik o krivičnom postupku. Pak želimo primetiti da je zakonsko rešenje koje je dao naš zakonodavac mnogo bolje od sličnih zakonskih rešenja koja smo prikazali u delu ovog rada koji se bavi uporedno-pravnim prikazom pozitivnih zakonskih rešenja čime smo želeli da prikažemo doslednost pozitivno pravnog zakonskog teksta

Literatura:

1. Džinić, S., Krivično pravo -opšti deo, Subotica, 2007.
2. Jović, M. Krivično pravo-opšti deo, Novi Pazar, 2010.
3. Lukić, M.D. , Sporazum o priznanju krivice, Niš, 2007.
4. Nicević, M., Stevanović, Č.; Krivično procesno pravo, Novi Pazar, 2008.

Zakonski propisi

1. Zakonik o krivičnom postupku „službeni glasnik RS“. 72/2011 i 101/2011
2. Zakonik o krivičnom postupku, 2004, Republike Francuske;
3. Zakonik o krivičnom postupku, 2011, Republika Francuska;
4. Zakon o ugovorima u krivičnom postupku ,2008, Savezne Republike Nemačke
5. Zakonik o krivičnom postupku Republike Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, broj 57/09)

Internet stranice

1. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?idArticle=LEGIARTI000006574777&cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20090827>
2. http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=52F2F0E4D5D4340A18C5396B494895D9.tpdjo13v_1?cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20120606
3. <http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art04.pdf>
4. http://www.bundestag.de/htdocs_e/index.html

STANDARDIZATION OF SERBIAN LEGISLATION WITH THE EUROPEAN UNION (REVIEW OF THE AGREEMENT OF A CRIME IN TERMS OF CPC)

**Rasit Pepic
Emir Kalic**

Abstract: We are witnessing a crime in recent years internationalized and more nacionlne knows no bounds. As such, participants in the exercise of criminal activity in some way because of the inconsistency of legislation pojedninih states are unreachable state authorities. Therefore, all land encroached in recent years towards the harmonization of national legislation. On the way from the left for Serbia, which is now a candidate for membership in the Union Evrpskoj, received one of the obligatory conditions, to harmonize their national legislation with the relevant EU legislation. One of these acts is certainly the Criminal Procedure Code on which we will detail in this paper speak.

The authors before you set out to play the harmonization of criminal procedure legislation of Serbia, the procedural provisions of the legislation of the European Union through the institute "plea kričnog work."

Our goal is to explain Institute grant agreements that crime in the CPC Serbia, through comparative review institute of plea crime CPC Evropsek Union member states

Authors will be used in the work of comparative legal method, historical and historical-legal methods.

Keywords: criminal procedure legislation of the Member States of the European Union, the criminal procedural legislation of Serbia, the plea agreement in the EU member states, plea agreement in Serbia.